

ЕСКУРЗИЯТА КАТО ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ

Ангелина Борисова Маркова, Христина Стоилова Попаркова
Първо ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Гоце Делчев

THE SCHOOL TOUR AS A FORM OF TRAINING

Angelina Borisova Markova, Hristina Stoilova Poparkova
First Primary School „St. Cyril and St. Methodius“, Gotse Delchev

Abstract: The paper presents one innovative way of teaching and learning – the lesson „The Fatherland – Loved and Invaluable“, held on several consecutive days, within a school tour: Gotse Delchev – Sofia – Belogradchik – Vidin – Vratsa – Gotse Delchev.

The following goals were formulated: To create competencies through discovering and interpreting topics and motives, related to the motherland, and improving the communication skills of the students; To build national self-confidence, knowing their homeland; a memory of history through the understanding of creative messages related to the fatherland, and the visit of places of significance for the Bulgarian cultural history; Developing literary and socio-cultural competences to realize on the path of experience that life is a reality of history, morality, moral values, continuity between generations, and sharing experience that has preserved us through the centuries in moments of trial and happiness; expressing an independent position on the theme „The Fatherland – Loved and Invaluable“.

Keywords: excursion, cultural heritage, explorers, innovation, outschool training

Кратко въведение

Иновативните методи на работа в часовете по български език и литература са в основата на добрите резултати. Те дават простор на творческото развитие на децата, вдъхновявайки ги в процеса на учене, превръщайки училището в желана територия. Обобщителните уроци дават възможност за прилагане на разнообразни методи в рамките на обобщавания учебен материал. Когато класната стая се замени с простора на родната природа, в конкретна реална среда нещата придобиват други измерения, а ако урокът се съчетае и с методите на проектно-базираното обучение, то резултатите са поразителни. Учениците, които до преди миг са били отегчени от произведения, написани във време, различно от настоящето, и на език, доста остарял от съвременния български език, изведнъж се променят. Апатията дава път на творчеството и действието.

Във всеки един от нас живее духът на пътешественика и откривателя. Нещо, което е много силно открито в детската възраст и нещо, което с радост съхраняваме в себе си до дълбока старост. Тази страст ни вдъхнови да провокираме нашите ученици, превръщайки екскурзията във форма на изнесено обучение. Избрахме темата на урока, после уточнихме маршрута и споделихме идеята си с учениците от шести и седми клас и с техните родители.

Затворихме вратата на класната стая и поехме по пътищата на България, за да проведем един обобщителен урок на тема: „Отечеството – обичано и неоценено“, който се проведе в няколко последователни дни – 26.10.2018 – 28.10.2018 година по следния маршрут: Гоце Делчев – София – Белградчик – Видин – Враца – Гоце Делчев.

В урока взеха участие ученици от шести и седми клас и родители, които бяха заинтригувани от тази форма на обучение. Те имаха възможността да видят своите деца в една много по-различна обстановка от обичайната, а учениците преоткриха своите родители в нова светлина – разбраха, че детската страст за приключения е жива в сърцата на майките им и това ги сближи.

Тази форма на обучение позволява на учениците да развият творческото си мислене, отговорност към собственото си поведение в обществото, емпатия и уважение към другите, екипна работа, изграждане на здрава връзка с природата, опазване на околната среда и интерес към културното наследство на България.

Цели

Целите на реализираната педагогическа практика са:

- Образователни:
 - Формиране на компетентности чрез разкриване на междупредметни връзки по темата за родината.
 - Подобряване на речевите и комуникационни умения на учениците.
- Възпитателни:
 - Развиване на национално самосъзнание и знания за родината чрез запознаване с историята и посещение на значими за България места.
 - Учениците откриват и тълкуват многоликия образ на природата и взаимовръзките между реалния свят и света на художественото слово.
- Развиващи:
 - Развиване на литературни и социокултурни компетентности за морала, историческата памет, връзката между поколенията, споделянето на опит – неща, запазили нацията ни през вековете.
 - Изразяване на самостоятелна позиция по темата „Отечеството – обичано и неоценено“.

Екскурзията като форма на обучение позволява на учениците да развиват творческото си мислене, отговорност към собственото си поведение в обществото, емпатия и уважение към другите, работа в екип, изграждане на здрава връзка с природата, опазване на околната среда и културното наследство на България. Цели се развиване на ключови компетентности на учениците в различните области и подпомагане професионалното ориентиране на подрастващите. Изграждане на общност между ученици от различни класове.

Междупредметни връзки

Реализирани са връзки между теми от учебното съдържание по предметите: Български език и литература, История и цивилизации, География и икономика, Музика.

Предварителна подготовка

- Ученици:
 - Да проучат смисъла на думите – родолюбец, носталгия, чужденец.
 - Да потърсят от различни източници стихотворения, свързани с темата на изнесенния урок „Отечеството – обичано и неоценено“ и подберат някои от тях.
 - Да се изготви сценарий за изпълнение на стиховете.
 - Да се подберат подходящи песни.
 - Да се научат изразително избраните художествени текстове – стихотворения и песни, за отечеството.
 - Проучване на материали за крепостта „Баба Вида“, крепостта „Калето“, Белоградчишките скали, Рабишкото езеро.
- Родители:
 - Да споделят свои спомени и преживявания от екскурзии през ученическите им години. Да направят равностметка от позицията на времето и опита с какво са ги обогатили и да споделят защо са избрали да живеят в своята родина – България.
 - Да подготвят въпроси за учениците относно подобен тип обучение – изнесено извън класната стая.
- Учители:
 - Да направят цялостен план-сценарий, по който ще протече изнесеното обучение на тема „Отечеството – обичано и неоценено“.

Реализация

1. В автобуса учителят прави кратко резюме на маршрута, подчертавайки, че предстои едно пътешествие из Западна България, където ще се насладим на красотата на четири величествени планини – Пирин, Рила, Витоша и Стара планина; на красивите долини по поречието на четири реки – Места, Струма, Искър и Дунав; чудните скални образувания – Белоградчишките скали; една от най-големите и красиви пещери в България – Магурата; екскурзията дава възможност да се види сред-

новековната крепост Бабини Видини кули, запазила своя вид до днес; ще чуят водите на мътния Искър и ще усетят страховитостта на пътя, по който минава Баба Илийца от Вазовия разказ „Една българка“, за да извърши своя подвиг; ще извисят ръст до монументалния паметник на безсмъртния Христо Ботев, който вдъхновява своите сънародници не само чрез творчеството си, а и чрез делата си към борба за най-висшето човешко благо – свободата.

2. Учениците усетиха различността на деня още от сутринта, закусвайки с топлата питка, омесена по бабина рецепта от Мария Саватинова - една от майките, известна сладкарка, която ги запозна със здравословното хранене.
3. По микрофона в автобуса последваха интересните разкази на учениците, предварително проучили предания, легенди, научни факти за историческите и географските места, през които минаваме и посещаваме. Децата доказаха на практика, че чудесно могат да се справят с предизвикателството да бъдат екскурзоводи.
4. Първият ден учениците се запознаха с историята и значението на крепостта в Белоградчишките скали, разказаха легенди и предания за скалните образувания. Дългият ден продължи с тренинг-игра на тема: „Как се ражда клюката и вредата, която носи на хората“, като защитаваха собствена теза. Играта предизвика бурни емоции, съпроводени с горещи спорове и много смях.
5. Родителите също се включиха със спомени, свързани с екскурзии от техните ученически години, и това спомогна учениците да осмислят една от целите на урока – развиване на национално самосъзнание и знания за родината чрез запознаване с историята и посещение на значими за България места. Според техните изказванията напускането на родината би било предателство, обезличаване, отричане от родното. Те убедиха своите деца, че България е чудесно място за живеене и тя трябва да стои над всичко и всеки един от нас трябва да се гордее, че е българин. Вечерта ученици, родители и учители танцувахме заедно под ритмите на красивите български хора като клетва пред българското, което трябва да пребъде през вековете.

На следващия ден учениците имаха спонтанна изява в пещерата Магурата, където в концертната зала изпяха песента „Хубава си моя гора“. Изпълнението впечатли както българските, така и чуждите туристи и учениците бяха поздравени за прекрасната инициатива. Това ги мотивира за още по-доброто им представяне на изнесеня урок на откритата сцена на крепостта Баба Вида. Там те представиха музикално-поетичен спектакъл по стихове на Л. Каравелов, Иван Вазов, Георги Джагаров и други български автори. Учениците сами подготвиха сценария, музикалното оформление, работиха за сценичното поведение, използваха озвучителна техника, която носеха от къщи. Много силно прозвуча хоровото изпълнение на клетвата по стихове на Иванка Николова:

Пази ни, Господи, земята, българския дух благослови!
 Закрилай майките ни и децата! Твърдостта ни, Боже, въздигни!
 Изтрий сълзите ни в очите... и във Истина ни вразуми!
 Със Словото ни от предците паметта ни силна възроди!

На фона на разветите национални трибагренници прозвуча заключителната песен „Моя страна, моя България“, която присъедини към спектакъла и други посетители, вдъхновени от песента – емблема на българското. Изпълнители и публика се сляха. Урокът ни надскочи своите цели. Получихме поздравления от присъстващите в крепостта за прекрасната идея да покажем принадлежността си към българския народ, неговото минало и най-вече затова, че младите хора чрез този изнесен урок се превръщат в своеобразен мост между поколенията и със сигурност това спомага за съхранение на българското. Това не само впечатли учениците, те разбраха същността на урока по родолюбие – да обичаш родината си и да се гордееш с нея, да създаваш и изпълняваш литературни творби, които я възхваляват, защото го заслужава, да предаваш любовта си на идните поколения.

Последва обобщителната част на урока – „Отечеството – обичано и неоценено“. Учениците попълниха онлайн анкета за впечатленията от този вид уроци. Състезателният дух бе пробуден, което от своя страна ги провокира да се замислят върху въпросите и по един забавен начин да покажат усвоените в училище знания, съчетани с автентична културна среда. Като цяло екскурзията премина интересно и забавно, с което се доказа, че уроците, изнесени извън класната стая, имат голямо предимство в сравнение със стандартните. Учениците бяха активните „играчи“ и поискаха играта да продължи и в следващите часове.

На практика доказахме и показахме, че екскурзията спомага учебния материал да се усвоява аналитичното и провокира творческото мислене на децата. Поставени в различни ситуации, те изключително бързо прилагат наученото.

Образователното значение на екскурзията като изнесено обучение се проявява в няколко направления:

1. Знанията се придобиват в естествени условия.
2. Добива се богат илюстративен материал чрез наблюдения.
3. Явленията се наблюдават в тяхната цялост.
4. Събират се впечатления и емоции за по-нататъшна работа в класната стая. Интегрират се различни учебни дисциплини – български език и литература, история, география, музика.
5. Въздейства върху оформянето на характера чрез голямото разнообразие от впечатления.

Заключение

Методът на екскурзията има комплексен характер. Той обединява образователните и възпитателните методи, като съчетава показването на обектите с разказа за тях, и осъществява връзка между обучението и реалния живот, формирайки практически умения и навици. Чрез метода на екскурзията се разширява кръгзорът на учениците, събужда се интерес към изследователската работа, насърчават се позитивните междуличностни отношения. И не на последно място екскурзията свързва теорията с практиката, което не може да се получи в класната стая, а това превръща стандартната екскурзия в иновация в учебния процес.